

VERSLAG VAN DE BIJEENKOMST VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN
EEN AANTAL POLITIEVERBINDINGEN, GEHOUDEN OP DINSDAG
1 OKTOBER 1968 te 's-GRAVENHAGE.

Aanwezig zijn:

Van de Politieverbindingen:

- Velsen
- Leiden
- Enschede
- Alkmaar (R.P.)
- Haarlem
- Rotterdam
- Schiedam
- Alkmaar
- Amsterdam (R.P.)
- Amsterdam
- Zaandam
- Rotterdam
- Gouda
- Groningen
- Dordrecht
- Vlaardingen
- Utrecht
- Arnhem
- 's-Gravenhage
- Haarlem

Van de B.V.D.:

Drs. A. KUIPERS (voorzitter)

De heer KUIPERS (voorzitter) opent om 14.00 uur de vergadering met een woord van welkom tot de aanwezigen, in het bijzonder tot de vertegenwoordigers van de nieuw uitgenodigde politieverbindingen, de heren (G.P. Alkmaar) en (G.P. Gouda), alsmede de heren : (G.P. Haarlem), (G.P. Rotterdam) en (G.P. Arnhem), die voor het eerst aan deze vergaderingen deelnemen.

Na de beweegredenen van de nieuwe indeling te hebben uiteengezet, spreekt de heer KUIPERS de hoop uit, dat de nieuwe samenstelling van de vergadering de besprekingen ten goede zal komen.

De notulen van de op 13 juni 1968 gehouden I.D.-vergadering geven de aanwezigen geen reden tot opmerkingen.

Na een korte inleiding geeft de heer KUIPERS vervolgens het woord aan de heer , die de recente gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije belicht.

De onttroning van de Tsjechoslowaakse dictator NOVOTNY aan het begin van dit jaar, was het toch nog onverwachte gevolg van een reeks in elkaar grijpende factoren, waarvan als belangrijkste zijn te noemen:

1. Het destalinisatie-proces, waarmee Chroestsjow in 1956 was begonnen. De ras-stalinist NOVOTNY was zich in feite altijd blijven verzetten tegen de afbraak van de Stalin-mythe, al had hij sinds 1960 onder druk der omstandigheden moeten toestemmen in een aantal liberaliserende maatregelen en zelfs in een gedeeltelijke rehabilitatie van slachtoffers van de stalinistische processen uit de jaren vijftig, waarin hij zelf een niet onbelangrijke rol had gespeeld. Werkelijke destalinisatie was echter ondenkbaar zolang NOVOTNY het typische stalinistische machtsmechanisme in stand wist te houden, dat - als in elke Sowjet-satellietstaat - gekenmerkt was door de dubbele contrôle op heel het politieke, economische en sociale van het land, t.w.:
 - a. de contrôle door de partij zelf, uitgeoefend door de zgn. 8e Afdeling van het partijbestuur, die rechtstreeks ressorteerde onder partijleider NOVOTNY persoonlijk,
 - b. de contrôle vanuit Moskou, m.n. via het intensieve persoonlijke contact tussen de Sowjetrussische en Tsjechoslowaakse partijchefs en via de zgn. Sowjetadviseurs, die onder meer aan de sleutelministeries waren toegevoegd.

In de laatste jaren zal NOVOTNY evenwel zijn oude garde, waarmee hij dit machtsmechanisme zo zorgvuldig had opgebouwd, snel teruglopen in getal en invloed, en kwam een jonge, meer pragmatisch-denkende, partijgeneratie steeds nadrukkelijker haar rechten opeisen.

2. Tegenstellingen tussen de Tsjechische en Slowaakse bevolkingsgroepen, die ethnisch vrijwel een eenheid vormen, doch door de geschiedenis heen eeuwenlang gescheiden zijn geweest en daardoor een geheel verschillende ontwikkeling hebben doorgemaakt. De typisch Praagse centralist NOVOTNY heeft het streven van de Slowaakse minderheid naar grotere autonomie steeds onderdrukt, hetgeen het militante Slowaakse nationalisme slechts kon aanwakkeren.
 3. Onenigheid over het economische beleid. Gezien de slechte economische situatie moest de conservatieve partijleiding drie jaar geleden met tegenzin toestemmen in een gedeeltelijke doorvoering van het zgn. Nieuw Economisch Model. Met dit "liberale" programma beoogden progressieve economen als professor ŠIK aanpassing van de prijzen aan de werkelijke productiekosten, kostenverlaging en kwaliteitsverbetering, niet in het minst om de export naar het Westen te kunnen vergroten (hetgeen natuurlijk de verstikkende banden met de Comecon-losser zou maken). Toen de resultaten van deze hervormingen medio 1967 beneden de verwachtingen waren gebleken, zag NOVOTNY daarin gereede aanleiding om het bedrijfsleven de pas verworven vrijheden grotendeels weer te ontnemen, omdat de onbruikbaarheid ervan afdoende zou zijn aangetoond.
 4. Toenemend verzet van de Tsjechoslowaakse intellectuelen en kunstenaars, die zich het afgelopen decennium steeds openlijker hadden trachten te onttrekken aan de nivellerende formules van een enghartig marxisme en aan de frustrerende schema's van het "socialistisch realisme". Vooral de schrijvers stelden in hun werk de menselijke problematiek binnen een stalinistisch systeem steeds openhartiger aan de orde. NOVOTNY heeft de oppositionele krachten in zijn land lange tijd in toom weten te houden door een slimme "verdeelt en heerst"-politiek. Bovenal wist hij zich geruggeleund door het Kremlin, zolang hij er n.l. maar voor instond dat Tsjechoslowakije één van de meest serviele satellieten van Moskou bleef.
- NOVOTNY's rijk begon echter te wankelen toen de intelligentsia, de studenten en de arbeiders gezamenlijk front tegenover hem gingen maken. Een duidelijke aanzet tot deze ontwikkeling was het Schrijverscongres in juni 1967, dat door enige stoutmoedige schrijvers gemaakt werd tot een demonstratie van protest tegen het culturele, maar ook politieke en economische, wanbeleid van de autoritaire partij. De genadeslag werd NOVOTNY toegebracht toen ontevreden Praagse studenten eind oktober massaal gingen demonstreren, waarbij zich ook arbeiders aansloten. Ondanks nerveuze concessies van de partijleider en ondanks plotselinge interventie van BREZHNEV persoonlijk, verving het partijbestuur op 5 januari 1968 NOVOTNY als eerste partijsecretaris door de Slowaakse partijleider DUBČEK, die al spoedig zijn politiek credo uitsprak met een vurig pleidooi voor een "creatieve botsing der meningen" en een "socialisme met een menselijk gezicht".

Dit was het startsein voor vele Tsjechoslowaken, journalisten vooraan, om steeds luider de roep te laten klinken om meer vrijheid, vooral persvrijheid, om het recht van vrije organisatie, om volledige rehabilitatie van zuiveringssslachtoffers, om een zelfstandiger buitenlandse politiek, enz.. Aan veel van deze verlangens werd tegemoetgekomen door het nieuwe partijprogramma van actie (begin april 1968) en door concrete maatregelen van de nieuwe regering CERNIK. Steeds meer hooggeplaatste NOVOTNY-aanhangers kwamen ten val, niet in het minst ook dankzij de stroom van onthullingen over de stalinistische terreur in de jaren vijftig. Deze onthullingen en ook de resultaten van het onderzoek, dat was ingesteld naar de opzienbarende defectie van generaal SEJNA in februari werden tenslotte NOVOTNY zelf fataal. Op 22 maart 11. werd hij gedwongen "vrijwillig" af te treden als president van de republiek, in welke functie hij een week later werd vervangen door generaal SVOBODA. Omdat NOVOTNY gelijktijdig terugtrad uit het partijbestuur, was hij zodoende alleen nog maar lid van het partijbestuur, waarin hij met zijn 40 medestanders echter direct al weer een nieuwe uitvalsbasis probeerde te creëren. Hij complotteerde daartoe met Sowjet-ambassadeur CHERVONENKO en trachtte bovendien aanhang onder de arbeiders te winnen.

Om een einde aan dit geïntrigeer te maken, zag DUBCEK zich begin juni genoodzaakt het partijbestuur bijeen te roepen om NOVOTNY uit te stoten en een buitengewoon partijcongres tegen 9 september uit te schrijven, waarop een nieuw bestuur - zonder NOVOTNY-elementen - zou kunnen worden gekozen. Daarmee was de limiet voor de Sowjetleiders bereikt. Zij ontketenden een felle perscampagne tegen Praag en grepen de reeds veel eerder geplande W.P.-manoeuvres op Tsjechoslowaaks grondgebied aan om zware druk op DUBCEK c.s. uit te oefenen. Na beëindiging van deze oefeningen werd het vertrek van de Sowjet-troepen eindeloos uitgesteld. Op 27 juni verscheen het befaamde "Manifest van 2000 woorden", waarin 70 intellectuelen - tot grote verontwaardiging van Moskou en bondgenoten - onder meer opriepen om desnoods met directe actie het tegenoffensief der Novotnianen af te slaan. Enkele dagen later zonden de vijf bondgenoten (Sowjet-Unie, Oost Duitsland, Polen, Hongarije en Bulgarije) elk een brief naar de Tsjechoslowaakse leiders om hen te sommen zich binnen een week te Warschau te komen verantwoorden over hun dubieuze houding. DUBCEK sloeg deze "invitatie" af en toonde zich op zijn hoogst bereid tot liberale besprekingen. Toen "de Vijf" dan maar zonder hun Praagse collega's op 14 en 15 juli in Warschau bijeenkwamen, stelden zij daar een ultimatieve brief op, waarin DUBCEK en de zijnen, zeer strenge eisen werden gesteld. Dezen wezen de beschuldigingen en eisen evenwel resoluut van de hand in een antwoordbrief, die op 19 juli bij acclamatie door het partijbestuur werd goedgekeurd.

De Sowjetleiders wisten niet beter te doen dan in te haken op het Praagse voorstel van liberale besprekingen, die tenslotte na veel geharrewar plaatsvonden van 29 juli - 1 augustus in het Slowaakse grensdorpje Cierna. Gelijktijdig voerde het Kremlin de pressie op, door gigantische militaire oefeningen nabij de Tsjechoslowaakse grenzen en door een verhevigde polemiek in de Sowjetpers. Niettemin werd er, dankzij de standvastige houding van het Tsjechoslowaakse volk en het partijpresidium, een compromis bereikt, dat een streep scheen te halen door de beruchte Warschause brief. Dit compromis was tijdens een topconferentie in Bratislava op 1 augustus ook bekrachtigd door de partijleiders van Oost Duitsland, Polen, Bulgarije en Hongarije.

Toen echter in de hieropvolgende twee weken de Tsjechoslowaakse pers tegen de (geheime) afspraak doorging met haar vrijmoedige kritiek op de bondgenoten en toen TITO van Joegoslavië en CEANCESEU van Roemenië zeer uitbundig in Praag werden ingehaald, groeide in Moskou de overtuiging, dat de zaak uit de hand liep en dat in militaire interventie nog slechts de enige oplossing was gelegen. Volgens de meeste Kremlinologen heeft het Sowjetrussische Politburo op 16 augustus daartoe het besluit genomen, zij het waarschijnlijk met marginale stemmenmeerderheid. Nog dezelfde dag hervatte de Sowjetpers, na twee weken onderbreking, in alle hevigheid haar aanvallen op Praag. Heten werd ook begonnen met de militaire voorbereidingen, al is uit het bijzonder efficiënte verloop van de operatie wel gebleken, dat althans de militaire plannen allang moeten hebben klaar gelegen. In de late avond van 20 augustus rolden de eerste Sowjettanks over de Tsjechoslowaakse grenzen.

Hierna spreekt de heer Drs. _____ over de reacties van de inlichtingendiensten van de vijf Warschaupact-landen tijdens de invasie in Tsjechoslowakije.

De intelligence aspecten van de W.P.-inval in de C.S.S.R..

De St.B.

De Tsjechoslowaakse Staatsveiligheidsdienst (St.B.) omvat een Buitenlandse Inlichtingendienst en een Binnenlandse Veiligheidsdienst (geheime politie). Voor 20 augustus 11. is er in de C.S.S.R. door de pers en door de regering kritiek uitgeoefend op de door de geheime politie toegepaste methoden, op medewerkers van de geheime politie en op de uitgestrektheid van het daardoor bestreken werkterrein.

Na 20 augustus is gebleken, dat meerdere medewerkers van de Tsjechoslowaakse geheime politie hun diensten hebben aangeboden aan de bezetters.

Deze bezetters oefenen zware druk uit op de Tsjechoslowaakse leiders de partijcontrôle over het maatschappelijk leven weer te herstellen, het name door middel van de geheime politie. Kritiek op de St.B. wordt dan ook thans nagenoeg niet meer gehoord.

Kritiek op het werk van de Buitenlandse Inlichtingendienst is nimmer door partij- en regeringsleiders, noch door de pers, geuit. De activiteiten van de Buitenlandse Inlichtingendienst, o.a. in Nederland, vonden zowel vóór als na 20 augustus normaal doorgang. De doelen en de methodiek zijn tijdens het liberalisatieproces niet gewijzigd, zover wij althans hebben kunnen nagaan.

Na 21 augustus verkregen gegevens over het functioneren van het in Nederland werkende communistische inlichtingennet.

Erder opgedane ervaring (Hongarije - Cuba) heeft geleerd, dat de opdrachtgevers van de inlichtingenofficieren behoefte hebben aan snelle informatie over:

- a. politieke reactie regering
 parlement
 publieke opinie
- b. militaire reactie (early warning)
 - 1. verhoogde activiteiten in en buiten de militaire objecten
 - 2. troepenbewegingen
 - 3. intrekken verloven
 - 4. oproepen reservisten
 - 5. activiteiten bij de militaire staven
 - 6. " in de havens mil. vliegvelden
 - 7. " op de vliegvelden burgervliegvelden

middels: (1) uitgebreide verkenningen
(2) fotograferen

door: (1) inlichtingenofficieren en militaire attaché's
(2) door in Nederland werkende agenten

De ervaring heeft geleerd, dat het de taak van de inlichtingenofficieren is deze gegevens te vergaren en door te sluizen naar de opdrachtgevers.

Bij het vergaren van die gegevens is het onvermijdelijk dat de inlichtingenofficieren zich exponeren, immers

- 1) Zij ontplooiën een grotere activiteit, terwijl de niet-inlichtingennemen tot een grote mate van passiviteit gedwongen worden.
- 2) De hiërarchische verhoudingen treden aan het daglicht.

Er is doorgaans samenwerking tussen bepaalde communistische inlichtingendiensten. De individuele leden van de Vertegenwoordigingen zijn opener, geven soms ook hun privé-mening.

De ervaring heeft verder geleerd, dat in een dergelijke situatie voor de B.V.D. te verwachten zijn:

- (1) asyлаanvragen
- (2) spontane meldingen.

Door ons genomen actie en toegepaste werkmethoden.

- A. observatie van communistische installaties (ambassadegebouwen e.d.) in Nederland.
- B. volgactie tegen Poolse militaire missie.
- C. verhoogde militaire bewaking van militaire objecten door de militaire autoriteiten.
- D. alerteren van het informantennet.
- E. alerteren van politieverbindingen i.v.m. te verwachten asyлаanvragen.

Resultaten.

- A. Tsjechoslowaakse vertegenwoordiging: 1) geen tweespalt, zoals bij Hongaarse opstand in 1956
2) unaniem pro-DUBCEK
3) unaniem anti-Russisch
4) zeer open
5) geen contact met andere communistische vertegenwoordigingen, alleen voor het overhandigen van een protestbrief
6) de St.B. werkt gewoon door.
- B. Sowjet Russen 1) zeer actief - vele vergaderingen
2) zeer gesloten - geen persoonlijke mening
3) de hiërarchische structuur treedt aan het daglicht.
- C. Polen 1) weinig actief, excl. enkele inlichtingenofficieren
2) zeer gesloten
3) militaire verkenningen
4) de hiërarchische structuur wordt duidelijk.
- D. Oost Duitsers 1) militaire verkenningen.
- E. Hongaren 1) alleen de 3e secretaris was erg actief.

T.a.v. de samenwerking tussen de in Nederland werkende communistische inlichtingendiensten hebben we kunnen constateren, dat de Russen de leiding en de coördinatie hebben verzorgd.

Zo werd geconstateerd, dat de Poolse militaire attaché, de 1e secretaris van de Poolse ambassade en de 3e secretaris van de Hongaarse ambassade ongewoon veel bezoeken hebben gebracht aan de Russische ambassade. Opgevallen is dat de Poolse militaire attaché, die meerdere verkenningen uitvoerde bij belangrijke militaire objecten in geheel ons land, na iedere tocht naar de R.A. ging; kennelijk om verslag uit te brengen.

Asyлаanvragers.

Ons is melding gemaakt van een 30-tal gevallen van aanvragen voor verlenging van een visum c.q. van asyl. Het betrof een 75-tal personen.

Spontane meldingen.

Het aantal spontane meldingen was niet groot.

Tijdens de hierop volgende discussie vraagt de heer (G.P. Groningen) of de invasie in Tsjechoslowakije door de Westerse inlichtingendiensten in het algemeen en die van de NAVO in het bijzonder, was voorzien. Na zijn persoonlijke mening hieromtrent te hebben gegeven en na in het kort de reacties van enige autoriteiten in binnen- en buitenland te hebben weergegeven, meent de heer KUIPERS, dat de vraag niet met ja of nee kan worden beantwoord. Hij vermeldt dat de veldverkenningen van de buitenlandse inlichtingendiensten in Nederland voor de B.V.D. zeer interessant zijn geweest. De heer vindt het merkwaardig, dat een Oost-Europese militaire attaché in de periode van de invasie er persoonlijk op uitging, in plaats van deze werkzaamheden te delegeren aan zijn contacten. De heer is van mening, dat contrôle en tijdsbesparing als motieven achter dit persoonlijk optreden moeten worden gezien. In antwoord op de vraag van de heer (G.P. Arnhem), bij wie het initiatief ligt tot benadering van Tsjechen die asyl vragen, bij de Politie of bij de B.V.D., antwoordt de heer het zeer op prijs te stellen, van de plaatselijke politieverbinding op korte termijn de personalia van deze vreemdelingen te mogen vernemen. Door de B.V.D. kan dan worden nagegaan, of het nuttig is met betrokkene te praten. De heer KUIPERS voegt hieraan toe, dat de procedure van de asyлаanvraag hierdoor niet zal worden onderbroken of doorkruist. De heer (G.P. Vlaardingen) meent dat, gezien de berichten in de pers, de vijf Warschaupactlanden slecht waren geïnformeerd over de feitelijke situatie in Tsjechoslowakije. De heer is dezelfde mening toegedaan. Bij zorgvuldige analyse, aldus de heer, blijkt, dat het Politburo van de Sowjet-Unie via haar normale informatiekanaalen bepaald subjectieve en tendentieuze gegevens moet hebben ontvangen. De heer (R.P. Alkmaar) informeert naar de verwachtingen t.a.v. de toekomstige ontwikkeling in Tsjechoslowakije.

Bij het beantwoorden van deze vraag, aldus de heer , vervalt men licht in hypothesen en hoe gevaarlijk dit is, is wel gebleken in de periode voorafgaande aan de invasie in Tsjechoslowakije. De meeste waarnemers in het Westen achtten toen de kans op een militair ingrijpen vrijwel uitgesloten. Wel beschouwd is de positie van de Sowjetleiders na de invasie moeilijker geworden dan daarvoor, omdat zij nu vrijwel al hun troeven hebben uitgespeeld en het instellen van een militair bewind nog het enige alternatief lijkt.

Vervolgens geeft de heer KUIPERS het woord aan de heer , die de ontwikkeling van het studentenradicalisme bespreekt.

Het studentenradicalisme wordt in Nederland - als in Frankrijk en West-Duitsland - behalve door een radicale (nu en dan revolutionaire) methodiek, gekenmerkt hierdoor, dat het zich niet puur bepaalt tot eisen inzake structurele verbeteringen op gebied van het Hoger Onderwijs, maar dat het de fouten daarin toeschrijft aan het karakter van onze (zgn.) laat-kapitalistische maatschappij en dat het zich derhalve ook tegen deze maatschappij, tegen de "establishment" keert. Deze gedachte vindt men ook terug in de idee van de Kritische Universiteit.

Overigens leerde de ontwikkeling, dat deze algemene maatschappijkritiek niet bij alle studenten van de aanvang van hun radicale optreden af, aanwezig was (wél het algemeen onbehagen). Het gevaar is, dat anarcho-communistische ideologen (als Dutschke, ,), geïnspireerd door Marcuse, hier inspringen, om het gedifferentieerde onbehagen een gemeenschappelijke noemer te geven, i.c. een revolutionaire ideologie. Ook de geschiedenis van de SDS leerde dit. Marcuse en Dutschke maken er trouwens geen geheim van dat zij dit willen. Hun uitgangspunt is overigens grotendeels identiek aan dat van de sedert 1960 uit de USA naar West-Europa overgewaaid "New Left": de door bureaucratie en gezapigheid verlamde welvaartsstaat is voor geen enkel idaal meer in beweging te krijgen, zelfs de arbeidersbeweging is ingedommeld achter de F.V.-toestellen. Alleen langs de weg van directe actie, onafhankelijk van alle kanalen der representatieve democratie, is nog politieke invloed uit te oefenen en zijn nog sociale veranderingen te bewerkstelligen. Marcuse b.v. geeft zelf toe, dat zijn theorie der maatschappijkritiek in dit onbehagen zijn empirische bodem vond.

Zonder te kunnen zeggen, dat deze theorie reeds het algemene cement van de radicale studenten is geworden (er is wel een tendens in die richting), staat ook het voortgaande onbehagen in de studentenwereld - afhankelijk ook van de internationale contacten en solidariteit, en de wijze waarop de autoriteiten (van hoog tot laag - van land tot land) dit onbehagen opvangen - er borg voor,

dat ons het komende semester weer wat te wachten staat. Moeilijkheden bij de jongste rectoraatsoverdrachten zullen nog maar voorpostengevechten zijn geweest.

Daarbij komt, dat het aflopen van het NAVO-contract een aantrekkelijk nevenchapiter voor agitatie vormt. In mindere mate geldt dit - althans in Nederland momenteel - Vietnam. (N.B. rede Dutschke 21-2, Amsterdam).

Extra aandacht vraagt het feit, dat de radicale studenten (deels verenigd in de CESE) in toenemende mate gaan opereren in samenwerking met de links-socialistische voorhoedejeugd. (Nederland: SVB - CESE; SJ/Politeia - Voorhoede: uitl. ; SDS - Dld. Voorhoede en - via ASTA - CESE; Frankrijk: UNEF (JCR invl.) - CESE, JCR - Voorhoede).

Tenslotte stelt de heer het volgende:

- a. Geen communistische achtergrond: wel belangstelling van die zijde. Sterke trotskistische penetratie.
- b. Gevolgen vooral afhankelijk van elastische opvang aan de top (Min. v. O.) en de basis (politie; n.b.: cursus Mob. Eenheden).

Tijdens de discussie die hierop volgt, spreekt de heer (G.P. Groningen) de vrees uit, dat indien de inlichtingendiensten in deze niet formeel een taak wordt toebedeeld, de onderzoeken naar subversieve activiteiten van deze groeperingen, weinig resultaat zullen opleveren. De heer KUIPERS antwoordt, dat de autoriteiten de B.V.D. om gegevens betreffende de ontwikkeling in het studentenradicalisme vragen. De taak van de B.V.D., aldus de heer KUIPERS, is om de extremistische tendenzen in het studentenradicalisme te belichten. Waar de overheid echter om een uitgebreider beschouwing vraagt, vervolgt de heer KUIPERS, geeft de B.V.D. deze, voor zover mogelijk en zolang er geen andere instantie is, die daarvoor is aangewezen. De heer (G.P. Enschede) vraagt zich af, of het niet wenselijk is, dat de Politieverbindingen in de steden waar Universiteiten of Hogescholen zijn gevestigd, zich met elkaar in verbinding stellen, teneinde over het studentenradicalisme van gedachten te wisselen. De heer KUIPERS is bereid, indien daaraan bij de desbetreffende Politieverbindingen behoefte bestaat, maatregelen te nemen teneinde tot een door de heer bedoelde bijeenkomst te komen. Het voordeel van een dergelijke bijeenkomst is, aldus de heer KUIPERS, dat dan over de gemeenschappelijk te volgen gedragslijn in deze gesproken kan worden. De heer KUIPERS zal de heer DE SAVORNIN LOHMAN, die wegens ziekte deze vergadering niet kan bijwonen, vragen daartoe contact op te nemen met de betrokken Politieverbindingen, waarna de agenda kan worden opgemaakt.

Hierna deelt de heer KUIPERS mede, dat de heren en , eerst-
genoemde wegens zijn pensionering, laatstgenoemde i.v.m. functieverandering
in het Korps, de I.D.-vergaderingen in de toekomst niet meer zullen bijwonen.
De heer KUIPERS memoreert de bijzonder prettige medewerking, die de B.V.D.
verschillende jaren van genoemde heren heeft mogen ondervinden en wenst hen
voor de toekomst alle goeds toe. Hij spreekt vervolgens de hoop uit, dat hun
opvolgers, resp. de heren en t.o.v. de B.V.D.
dezelfde instelling aan de dag zullen leggen.

Hierna voldoet de heer KUIPERS aan het verzoek van de heer (G.P.
Heerlen), door in zijn naam afscheid te nemen van de aanwezigen. De heer
 , die voorheen de Politieverbinding Nijmegen vertegenwoordigde, zal
in de toekomst namens de verbinding Heerlen de vergaderingen van de andere
groep bijwonen.

De volgende vergadering wordt, na overleg met de aanwezigen, vastgesteld op
4 februari 1969.

De rondvraag levert geen nieuwe punten op.

Hierna sluit de heer KUIPERS de vergadering.

VERSLAG VAN DE BIJeenKOMST VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN EEN
AANTAL POLITIEVERBINDINGEN, GEHOUDEN OP DONDERDAG 3-10-1968.

Aanwezig zijn:

Van de Politieverbindingen:

- Maastricht
- Utrecht (R.P.)
- Zwolle
- Almelo
- Amersfoort
- Breda
- Helmond
- Deventer
- Emmen
- 's-Gravenhage (Kon. Marechaussee)
- Winschoten (R.P.)
- Amersfoort
- 's-Hertogenbosch
- Vlissingen
- Hengelo (O.)
- Middelburg
- Zutphen
- Nijmegen (R.P.)
- Maastricht (R.P.)
- 's-Gravenhage (Kon. Marechaussee)
- Hilversum
- Apeldoorn

Van de B.V.D.:

Drs. A. KUIPERS (voorzitter)

H.C. NEERVOORT

De heer KUIPERS (voorzitter) opent om 14.00 uur de vergadering met een bijzonder woord van welkom tot de vertegenwoordigers van de nieuw uitgenodigde Politieverbindingen, t.w.:

- G.P. Maastricht
- R.P. Utrecht
- G.P. Zwolle
- G.P. Amersfoort
- G.P. Amersfoort
- G.P. Helmond
- G.P. 's-Hertogenbosch
- G.P. Vlissingen
- G.P. Middelburg
- G.P. Zutphen
- R.P. Maastricht

alsmede de heren (G.P. Deventer) en (R.P. Nijmegen), die voor het eerst deze vergaderingen bijwonen.

De heer KUIPERS spreekt de hoop uit, dat de nieuwe samenstelling van deze groep tot dezelfde goede en productieve samenwerking zal leiden, als dit het geval was met de vorige groep.

Na een korte inleiding geeft de heer KUIPERS het woord aan de heer die een inleiding houdt over de recente gebeurtenissen in Tsjechoslowakije.

De onttroning van de Tsjechoslowaakse dictator NOVOTNY aan het begin van dit jaar, was het toch nog onverwachte gevolg van een reeks in elkaar grijpende factoren, waarvan als belangrijkste zijn te noemen:

1. Het destalinisatie-proces, waarmee Chroestsjow in 1956 was begonnen. De nas-talinist NOVOTNY was zich in feite altijd blijven verzetten tegen de afbraak van de Stalin-mythe, al had hij sinds 1960 onder druk der omstandigheden moeten toestemmen in een aantal liberaliserende maatregelen en zelfs in een gedeeltelijke rehabilitatie van slachtoffers van de stalinistische processen uit de jaren vijftig, waarin hij zelf een niet onbelangrijke rol had gespeeld. Werkelijke destalinisatie was echter ondenkbaar zolang NOVOTNY het typische stalinistische machtsmechanisme in stand wist te houden, dat - als in elke Sowjet-satellietstaat - gekenmerkt was door de dubbele contrôle op heel het politieke, economische en sociale van het land, t.w.:
 - a. de contrôle door de partij zelf, uitgeoefend door de zgn. 8e Afdeling van het partijbestuur, die rechtstreeks ressorteerde onder partijleider NOVOTNY persoonlijk,
 - b. de contrôle vanuit Moskou, m.n. via het intensieve persoonlijke contact tussen de Sowjetrussische en Tsjechoslowaakse partijchefs en via de zgn. Sowjetadviseurs, die onder meer aan de sleutelministeries waren toegevoegd.

In de laatste jaren zag NOVOTNY evenwel zijn oude garde, waarmee hij dit machtsmechanisme zo zorgvuldig had opgebouwd, snel teruglopen in getal en invloed en kwam een jonge, meer pragmatisch-denkende, partijgeneratie steeds nadrukkelijker haar rechten opeisen.

2. Tegenstellingen tussen de Tsjechische en Slowaakse bevolkingsgroepen, die etnisch vrijwel een eenheid vormen, doch door de geschiedenis heen eeuwenlang gescheiden zijn geweest en daardoor een geheel verschillende ontwikkeling hebben doorgemaakt. De typische Praagse centralist NOVOTNY heeft het streven van de Slowaakse minderheid naar grotere autonomie steeds onderdrukt, hetgeen het militante Slowaakse nationalisme slechts kon aanwakkeren.
 3. Onenigheid over het economische beleid. Gezien de slechte economische situatie moest de conservatieve partijleiding drie jaar geleden met toezin toestemmen in een gedeeltelijke doorvoering van het zgn. Nieuw Economisch Model. Met dit "liberale" program beoogden progressieve economen als professor SIK aanpassing van de prijzen aan de werkelijke productiekosten, kostenverlaging en kwaliteitsverbetering, niet in het minst om de export naar het Westen te kunnen vergroten (hetgeen natuurlijk de verstikkende banden met de Comecon lossen zou maken). Toen de resultaten van deze hervormingen medio 1967 beneden de verwachtingen waren gebleven, zag NOVOTNY daarin gerode aanleiding om het bedrijfsleven de pas verworven vrijheden grotendeels weer te ontnemen, omdat de onbruikbaarheid daarvan afdoende zou zijn aangetoond.
 4. Toenemend verzet van de Tsjechoslowaakse intellectuelen en kunstenaars, die zich het afgelopen decennium steeds openlijker hadden trachten te onttrekken aan de nivellerende formules van een enghartig marxisme en aan de frustrerende schema's van het "socialistisch realisme". Vooral de schrijvers stelden in hun werk de menselijke problematiek binnen een stalinistisch systeem steeds openhartiger aan de orde. NOVOTNY heeft de oppositionele krachten in zijn land lange tijd in toom weten te houden door een slimmige "verdeel- en heers-politiek". Bovenal wist hij zich geruggesteund door het Kremlin, zolang hij er n.l. maar voor instond dat Tsjechoslowakije één van de meest serviele satellieten van Moskou bleef.
- NOVOTNY's rijk begon evenwel te wankelen toen de intelligentsia, de studenten en de arbeiders gezamenlijk front tegenover hem gingen maken. Een duidelijke aanzet tot deze ontwikkeling was het Schrijverscongres in juni 1967, dat voor enige stoutmoedige schrijvers gemaakt werd tot een demonstratie van protest tegen het culturele, maar ook politieke en economische, wanbeleid van de autoritaire partij. De genadeslag werd NOVOTNY toegebracht toen ontevreden Praagse studenten eind oktober massaal gingen demonstreren, waarbij zich ook arbeiders aansloten. Ondanks nerveuze concessies van de partijleider en ondanks plotselinge interventie van BREZHNEV persoonlijk verving het partij-

bestuur op 5 januari 1968 NOVOTNY als eerste partijsecretaris door de Slo-
waakse partijleider DUBCEK, die al spoedig zijn politiek credo uitsprak met
een vurig pleidooi voor een "creatieve botsing der meningen" en een "social-
isme met een menselijk gezicht". Dit was het startsein voor vele Tsjecho-
slowaken, journalisten vooraan, om steeds luider de roep te laten klinken om
meer vrijheid, vooral persvrijheid, om het recht van vrije organisatie, om
volledige rehabilitatie van zuiveringsslachtoffers, om een zelfstandiger
buitenlandse politiek, enz.. Aan veel van deze verlangens werd tegemoetge-
komen door het nieuwe partijprogramma van actie (april 1968) en door concrete
maatregelen van de nieuwe regering CERNIK. Steeds meer hooggeplaatste
NOVOTNY-aanhangers kwamen ten val, niet in het minst ook dankzij de stroom
van onthullingen over de stalinistische terreur in de jaren vijftig. Deze ont-
hullingen en ook de resultaten van het onderzoek, dat was ingesteld naar de
opzienbarende defectie van generaal SEJNA (in februari 11.) werden tenslotte
NOVOTNY zelf fataal. Op 22 maart 11. werd hij gedwongen "vrijwillig" af te
treden als president van de republiek, in welke functie hij een week later
werd vervangen door generaal SVOBODA. Omdat NOVOTNY gelijktijdig terugtrad
uit het partijbestuur, was hij zodoende alleen nog maar lid van het partij-
bestuur, waarin hij met zijn 40 medestanders echter direct al weer een nieuwe
uitvalsbasis te creëren. Hij complotteerde daartoe met Sowjet-ambassadeur
CHERVONENKO en trachtte bovendien aanhang onder de arbeiders te winnen. Om
een einde aan dit geïntrigeer te maken, zag DUBCEK zich begin juni genoodzaakt
het partijbestuur bijeen te roepen om NOVOTNY uit te stoten en een buitenge-
woon partijcongres tegen 9 september uit te schrijven, waarop een nieuw
bestuur - zonder NOVOTNY-elementen - zou kunnen worden gekozen. Daarmee was
de limiet voor de Sowjetleiders bereikt. Zij ontketenden een felle perscam-
pagne tegen Praag en grepen de reeds veel eerder geplande W.P.-manoeuvres op
Tsjechoslowaaks grondgebied aan om zware druk op DUBCEK c.s. uit te oefenen.
Na beëindiging van deze oefeningen werd het vertrek van de Sowjettroepen
eindeloos uitgesteld. Op 27 juni werd het befaamde Manifest van 2000 Woorden,
waarin 70 intellectuelen - tot grote verontwaardiging van Moskou en bondge-
noten - onder meer opriepen om desnoods met directe actie het tegenoffensief
der Novotnianen af te slaan. Enkele dagen later zonden de vijf bondgenoten
(Sowjet-Unie, Oost-Duitsland, Polen, Hongarije en Bulgarije) elk een brief
naar de Tsjechoslowaakse leiders, om hen te sommeren zich binnen een week in
Warschau te komen verantwoorden over hun dubieuze houding. DUBCEK sloeg deze
"invitatie" af en toonde zich op zijn hoogst bereid tot bilaterale bespre-
kingen. Toen "de Vijf" dan maar zonder hun Praagse collega's op 14 en 15 juli
in Warschau bijeenkwamen, stelden zij daar een ultimatieve brief op, waarin
DUBCEK en de zijnen zeer strenge eisen werden gesteld.

Dezen wezen de beschuldigingen en eisen evenwel resoluut van de hand in een antwoordbrief, die op 19 juli bij acclamatie door het partijbestuur werd goedgekeurd. De Sowjetleiders wisten niet beter te doen dan in te haken op het Franse voorstel van bilaterale besprekingen, die tenslotte na veel geharrewar plaatsvonden van 29 juli - 1 augustus in het Slowaakse grensdorpje Cierna. Gelijktijdig voerde het Kremlin de pressie op, door gigantische militaire oefeningen nabij de Tsjechoslowaakse grenzen en door een verhevigde polemiek in de Sowjetpers. Niettemin werd er, dankzij de standvastige houding van het Tsjechoslowaakse volk en het partijpresidium, een compromis bereikt, dat een streep scheen te halen door de beruchte Warschause brief. Dit compromis werd tijdens een topconferentie in Bratislava op 1 augustus ook bekrachtigd door de partijleiders van Oost-Duitsland, Polen, Bulgarije en Hongarije.

Toen echter in de hieropvolgende twee weken de Tsjechoslowaakse pers tegen de (geheime) afspraak doorging met haar vrijmoedige kritiek op de bondgenoten en toen TITO van Joegoslavië en CEANSESEU van Roemenië zeer uitbundig in Praag werden ingehaald, groeide in Moskou de overtuiging, dat de zaak uit de hand liep en dat in militaire interventie nog slechts de enige oplossing was gelegen. Volgens de meeste Kremlinologen heeft het Sowjetrussische Politburo op 16 augustus het besluit daartoe genomen, zij het waarschijnlijk met marginale stemmenmeerderheid. Nog dezelfde dag hervatte de Sowjetpers, na twee weken onderbreking, in alle hevigheid haar aanvallen op Praag. Heteen werd ook begonnen met de militaire voorbereidingen, al is uit het bijzonder efficiënte verloop van de operatie wel gebleken, dat althans de militaire plannen allang moeten hebben klaar gelegen. In de late avond van 20 augustus rolden de eerste Sowjettanks over de Tsjechoslowaakse grenzen.

Hierna geeft de heer KUIPERS gelegenheid tot discussie.

De heer (G.P. Vlissingen) vraagt of de militaire leiders in de Sowjet-Unie, en dus niet het Politburo, de doorslag tot interventie in Tsjechoslovakije hebben gegeven. De heer is van mening dat het besluit tot militair ingrijpen in het Politburo zelf, zij het na langdurige interne discussie, is gevallen. De heer KUIPERS stelt, dat het in wezen ondenkbaar is, dat de militaire leiding in een socialistisch land zelfstandig opereert. De structuur van het communistische systeem sluit dit ten ene male uit. Het is wel voorgekomen, aldus de heer KUIPERS, dat partijfunctionarissen (b.v. Chroestjov) de militairen te hulp hebben geroepen, maar hier was dan bepaald geen sprake van een zelfstandige actie van de militaire top. Men dient zich daarbij te realiseren, aldus de heer KUIPERS, dat - door het systeem van het democratisch-centralisme - voor de buitenwereld een besluit altijd eenstemmig schijnt te zijn genomen.

De heer (Kon.Marechaussee) vraagt zich af of DUBCEK onder druk van het Westen of door andere invloeden zo ver is gegaan met zijn democratiseringsproces. De heer is van mening, dat DUBCEK zich niet heeft laten leiden door Westerse invloeden. Waarschijnlijk is het liberaliseringsproces, aldus de heer, wel sneller gegaan dan hij had verwacht, of zelfs had gewenst en is hij daardoor in een dwangpositie gekomen.

De heer (G.P. Apeldoorn) vraagt, waarom de Sowjetleiders niet veel eerder hebben ingegrepen, bijv. toen in het begin van dit jaar in Praag ingrijpende personeelsmutaties plaatsvonden. De heer antwoordt dat deze mutaties legaal waren. De Sowjetleiders, aldus de heer, streven er steeds naar, zoveel mogelijk, althans formeel, de legaliteit te eerbiedigen, en zagen in een militaire interventie nog slechts de enige oplossing, toen de liberalisatie (o.a. persvrijheid) een te grote omvang had aangenomen. De heer

vraagt zich af, waarom het Kremlin toestond dat NOVOTNY opzij werd gezet. De heer is van mening, dat de Sowjetleiders tenslotte wel inzagen dat NOVOTNY zich door zijn algeheel beleid bij de Tsjechoslowaakse bevolking onmogelijk had gemaakt. De heer KUIPERS voegt hieraan toe, dat de Russische leiders in het verleden NOVOTNY enige malen het politieke leven hadden gered. Bovendien waren, vervolgt de heer KUIPERS, de Sowjets aanvankelijk niet ongelukkig met de keuze van DUBCEK, die bepaald niet als een progressieve "liberaal" te boek stond. Pas toen DUBCEK en zelfs notoire conservatieven, ook in het Centraal Comité, onder druk van de publieke opinie en gedreven door nationale gevoelens, politiek en ideologisch gingen "verkleuren", voelden zij dat de zaak uit de hand liep.

Hierna belicht de heer Drs. de activiteiten van enige Oost-Europese inlichtingendiensten in ons land, ten tijde van de invasie in Tsjechoslowakije.

De intelligence aspecten van de W.P.-inval in de C.S.S.R..

De St.B.

De Tsjechoslowaakse Staatsveiligheidsdienst (St.B.) omvat een Buitenlandse Inlichtingendienst en een Binnenlandse Veiligheidsdienst (geheime politie). Voor 20 augustus 11. is er in de C.S.S.R. door de pers en door de regering kritiek uitgeoefend op de door de geheime politie toegepaste methoden, op medewerkers van de geheime politie en op de uitgestrektheid van het daardoor bestrooken werkterrein.

Na 20 augustus is gebleken, dat meerdere medewerkers van de Tsjechoslowaakse geheime politie hun diensten hebben aangeboden aan de bezetters.

Deze bezetters oefenen zware druk uit op de Tsjechoslovaakse leiders de partijcontrôle over het maatschappelijk leven weer te herstellen, met name door middel van de geheime politie. Kritiek op de St.B. wordt dan ook thans nagenoeg niet meer gehoord.

Kritiek op het werk van de Buitenlandse Inlichtingendienst is nimmer door partij- en regeringsleiders, noch door de pers, geuit. De activiteiten van de Buitenlandse Inlichtingendienst, o.a. in Nederland, vonden zowel vóór als na 20 augustus normaal doorgang. De doelen en de methodiek zijn tijdens het liberalisatieproces niet gewijzigd, zover wij althans hebben kunnen nagaan.

Na 21 augustus verkregen gegevens over het functioneren van het in Nederland werkende communistische inlichtingennet.

Erder opgedane ervaring (Hongarije - Cuba) heeft geleerd, dat de opdrachtgevers van de inlichtingenofficieren behoefte hebben aan snelle informatie over:

- a. politieke reactie regering
 parlement
 publieke opinie
- b. militaire reactie (early warning)
 - 1. verhoogde activiteiten in en buiten de militaire objecten
 - 2. troepenbevingingen
 - 3. intrekken verloven
 - 4. oproepen reservisten
 - 5. activiteiten bij de militaire staven
 - 6. " in de havens mil. vliegvelden
 - 7. " op de vliegvelden burgervliegvelden

middels: (1) uitgebreide verkenningen
 (2) fotograferen

door: (1) inlichtingenofficieren en militaire attaché's
 (2) door in Nederland werkende agenten

De ervaring heeft geleerd, dat het de taak van de inlichtingenofficieren is deze gegevens te vergaren en door te sluizen naar de opdrachtgevers.

Bij het vergaren van die gegevens is het onvermijdelijk dat de inlichtingenofficieren zich exponeren, immers

- 1) Zij ontplooiën een grotere activiteit, terwijl de niet-inlichtingenmensen tot een grote mate van passiviteit gedwongen werden.
- 2) De hiërarchische verhoudingen treden aan het daglicht.

Er is doorgaans samenwerking tussen bepaalde communistische inlichtingendiensten. De individuele leden van de Vertegenwoordigingen zijn opener, geven soms ook hun privé-mening.

De ervaring heeft verder geleerd, dat in een dergelijke situatie voor de B.V.D. te verwachten zijn:

- (1) asyлаanvragen
- (2) spontane meldingen.

Door ons genomen actie en toegepaste werkmethoden.

- A. observatie van communistische installaties (ambassadegebouwen e.d.) in Nederland.
- B. volgactie tegen Poolse militaire nissie.
- C. verhoogde militaire bewaking van militaire objecten door de militaire autoriteiten.
- D. alerteren van het informantennet.
- E. alerteren van politieverbindingen i.v.n. te verwachten asyлаanvragen.

Resultaten.

- A. Tsjechoslowaakse vertegenwoordiging: 1) geen tweespalt, zoals bij Hongaarse opstand in 1956
2) unaniem pro-DUBCEK
3) unaniem anti-Russisch
4) zeer open
5) geen contact met andere communistische vertegenwoordigingen, alleen voor het overhandigen van een protestbrief
6) de St.B. werkt gewoon door.
- B. Sowjet Russen
1) zeer actief - vele vergaderingen
2) zeer gesloten - geen persoonlijke mening
3) de hiërarchische structuur treedt aan het daglicht.
- C. Polen
1) weinig actief, excl. enkele inlichtingenofficieren
2) zeer gesloten
3) militaire verkenningen
4) de hiërarchische structuur wordt duidelijk.
- D. Oost Duitsers
1) militaire verkenningen.
- E. Hongaren
1) alleen de 3e secretaris was erg actief.

T.a.v. de samenwerking tussen de in Nederland werkende communistische inlichtingendiensten hebben we kunnen constateren, dat de Russen de leiding en de coördinatie hebben verzorgd.

Zo werd geconstateerd, dat de Poolse militaire attaché, de 1e secretaris van de Poolse ambassade en de 3e secretaris van de Hongaarse ambassade ongewoon veel bezoeken hebben gebracht aan de Russische ambassade. Opgevallen is dat de Poolse militaire attaché, die meerdere verkenningen uitvoerde bij belangrijke militaire objecten in geheel ons land, na iedere tocht naar de R.A. ging; kennelijk om verslag uit te brengen.

Asyлаanvragers.

Ons is melding gemaakt van een 30-tal gevallen van aanvragen voor verlenging van een visum c.q. van asyl. Het betrof een 75-tal personen.

Spontane meldingen.

Het aantal spontane meldingen was niet groot.

Tijdens de hierop volgende discussie vindt de heer (G.P. Zwolle) het verwonderlijk, dat de communistische partijen in Europa in het algemeen de invasie van de vijf Warschaupactlanden hebben afgekeurd. De heer is van mening, dat dit t.a.v. de Communistische Partij Frankrijk (P.C.F.), hoewel minder afwijzend dan de Communistische Partij Italië (P.C.I.), inderdaad wel enige verbazing heeft gewekt, gezien haar traditioneel pro-Sowjet-russische opstelling. De sterk afkeurende houding van de P.C.I. was overigens wel te verwachten, daar de Tsjechische poging om een eigen nationale weg naar de opbouw van het socialisme te bewandelen, haar niet onwelkom was en geheel paste in de zich in de P.C.I. voordoende ontwikkeling.

De heer KNIPERS vraagt zich af, of de liberalisering wel verenigbaar is met het communisme. Is bijv. het democratisch-centralisme te handhaven in dit democratiseringsproces, of leidt dit naar een vorm van reformisme, die uiteindelijk breekt met de grondprincipes van de communistische ideologie. De heer KNIPERS is van mening, dat er bij de verdere voortgang van het liberaliseringsproces voor Moskou een onhoudbare instabiele toestand zou zijn ontstaan. De Sowjetleiders voelden zich dan ook verplicht in te grijpen, omdat men niet kon toestaan, dat de nachtsverhoudingen door een andere politieke opstelling van Tsjechoslowakije, zou worden gewijzigd.

De heer (G.P. Zwolle) merkt op, dat de communistische partij in Tsjechoslowakije toch pretendeert de volkswil te vertegenwoordigen. De heer stelt dat de pretentie van een communistische partij in het algemeen is, dat zij als voorhoedepartij, beter dan de arbeidersklasse zelf, weet wat goed voor haar is.

De heer vraagt of uit de aanvankelijk weifelende houding van Moskou ten opzichte van Praag, niet af te leiden is, dat ook in de Sowjet-Unie een liberaliseringsproces op gang is gekomen.

De heer denkt, dat van enige sympathie met de Tsjechoslowaakse liberalisatie in de Sovjet-Unie wel sprake is, maar dat men deze vrijwel uitsluitend aantreft in bepaalde kringen van de intelligentsia. De democratisering vindt echter nog nauwelijks weerklank onder de brede massa van de bevolking. De heer KUIPERS sluit deze discussie af door op te merken, dat de bevolking van Tsjechoslowakije, inclusief de werknemers, zich voor een belangrijk deel ook uit nationale motieven achter DUBCEK heeft gesteld.

De heer merkt op, dat er een ministerieel schrijven, gericht aan de directeurs van de Afd. Sociale Zaken der Gemeenten, is, waarin is gesteld, dat ingeval een asyl aanvragende vreemdeling om sociale bijstand vraagt, de directeur van de Dienst Sociale Zaken de ambassade van het land, waartoe de vreemdeling behoort, van deze asyлаanvraag in kennis dient te stellen. De heer vreest, dat indien dit thans gebeurt, de namen van verschillende Tsjechische asyлаanvragers bekend worden bij de ambassade van Tsjechoslowakije hier te lande.

De heer zegt de missive niet te kennen. Hij vreest dat, indien aan deze maatregel gevolg wordt gegeven, voor verschillende Tsjechen de weg terug onmogelijk wordt gemaakt. Ingaande op de suggestie van één der aanwezigen, overweegt de heer de asyлаanvrager in dit geval te adviseren voorlopig een verblijfsvergunning aan te vragen. De heer vraagt of de Tsjechische inlichtingendienst in Nederland tijdens de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije normaal doorwerkte en of er een merkbaar contact bestond tussen deze inlichtingendienst en de inlichtingendiensten van de andere Oost-Europese landen. De heer antwoordt dat de Tsjechische Inlichtingendienst na januari 1968 zijn werkzaamheden normaal volgens de geëigende methoden voortzette. Enige samenwerking werd echter niet geconstateerd.

Hierna geeft de heer KUIPERS het woord aan de heer , die de ontwikkeling schetst van het studentenradicalisme in Nederland.

Het studentenradicalisme wordt in Nederland - als in Frankrijk en West-Duitsland - behalve door een radicale (nu en dan revolutionaire) methodiek, gekenmerkt hierdoor, dat het zich niet puur bepaalt tot eisen inzake structurele verbeteringen op gebied van het Hoger Onderwijs, maar dat het de fouten daarin toeschrijft aan het karakter van onze (zgn.) laat-kapitalistische maatschappij en dat het zich derhalve ook tegen deze maatschappij, tegen de "establishment" keert. Deze gedachte vindt men ook terug in de idee van de Kritische Universiteit.

Overigens leerde de ontwikkeling, dat deze algemene maatschappijkritiek niet bij alle studenten van de aanvang van hun radicale optreden af, aanwezig was. (wél het onbehagen).

het gevaar is, dat anarcho-communistische ideologen (als Dutschke,), geïnspireerd door Marcuse, hier inspringen, om het gedifferentieerde onbehagen een gemeenschappelijke noemer te geven, i.c. een revolutionaire ideologie. Ook de geschiedenis van de SDS leerde dit. Marcuse en Dutschke maken er trouwens geen geheim van dat zij dit willen. Hun uitgangspunt is overigens grotendeels identiek aan dat van de sedert 1960 uit de USA naar West-Europa overgewaande "New Left": de door bureaucratie en gezapigheid verlamde welvaartsstaat is voor geen enkel ideaal meer in beweging te krijgen, zelfs de arbeidersbeweging is ingedommeld achter de T.V.-toestellen. Alleen langs de weg van directe actie, onafhankelijk van alle kanalen der representatieve democratie, is nog politieke invloed uit te oefenen en zijn nog sociale veranderingen te bewerkstelligen. Marcuse b.v. geeft zelf toe, dat zijn theorie der maatschappijkritiek in dit onbehagen zijn empirische bodem vond.

Zonder te kunnen zeggen, dat deze theorie reeds het algemene oerant van de radicale studenten is geworden (er is wel een tendens in die richting), staat ook het voortgaande onbehagen in de studentenwereld - afhankelijk ook van de internationale contacten en solidariteit, en de wijze waarop de autoriteiten (van hoog tot laag - van land tot land) dit onbehagen opvangen - er borg voor dat ons het komende semester weer wat te wachten staat. Moeilijkheden bij de jongste rectoraatsoverdrachten zullen nog maar voorpostengevechten zijn geweest.

Daarbij komt, dat het aflopen van het NAVO-contract een aantrekkelijk nevenchapter voor agitatie vormt. In mindere mate geldt dit - althans in Nederland momenteel - Vietnam. (N.B. rode Dutschke 21-2, Amsterdam).

Extra aandacht vraagt het feit, dat de radicale studenten (deels verenigd in de CESE) in toenemende mate gaan opereren in samenwerking met de links-socialistische voorhoedejeugd. (Nederland: SVB - CESE; SJ/Politica - Voorhoede: uitl. ; SDS - Dld. Voorhoede en - via ASTA - CESE; Frankrijk: UNEF (JCR incl.) - CESE, JCR - Voorhoede).

Tenslotte stelt de heer het volgende:

- a. Geen communistische achtergrond: wel belangstelling van die zijde. Sterke trotskistische penetratie.
- b. Gevolgen vooral afhankelijk van elastische opvang aan de top (Min. v. O.) en de basis (politie; n.b.: cursus Mob. Eenheden).

De volgende I.D.-vergadering wordt vastgesteld op 6 februari 1969.

De rondvraag brengt geen nieuwe punten aan de orde.

Hierna sluit de heer KUIPERS de vergadering.

VERSLAG VAN DE RIJENKONST VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN
EEN AANTAL POLITIEVERBINDINGEN, GEHOUDEN OP DINSDAG
29 OKTOBER 1968 te 's-GRAVENHAGE.

Aanwezig zijn:

Van de Politieverbindingen:

- Delft
- Arnhem
- 's-Gravenhage
- Alkmaar
- Utrecht
- Vlaardingen
- Amsterdam (R.P.)
- Alkmaar
- Utrecht
- Haarlem
- Dordrecht
- Velsen
- Nijmegen
- Zaandam
- Gouda
- Alkmaar (R.P.)
- Rotterdam
- Groningen
- Schiedam
- Arnhem
- Eindhoven
- Velsen
- Leiden
- Enschede
- Groningen
- Haarlem
- Schiedam
- Rotterdam
- Amsterdam
- Delft
- Amsterdam
- Haarlem
- Tilburg
- Utrecht
- Eindhoven
- Alkmaar (R.P.)
- Schiedam
- Vlaardingen

Van de B.V.D.:

Jhr. M. de SAVORNIN LOHMAN (voorzitter)

De heer DE SAVORNIN LOHMAN (voorzitter) opent om 14.00 uur, namens H.BVD, de vergadering en verwelkomt de aanwezigen.

Na in het kort de voorgeschiedenis en de nieuwe opzet van de periodieke vergaderingen met de Politieverbindingen te hebben geschetst, spreekt de heer LOHMAN de hoop uit, dat deze vergaderingen aan hun doel mogen beantwoorden. Aan de orde zullen worden gesteld, aldus de heer LOHMAN, praktijkproblemen waarbij de Inlichtingendiensten en de B.V.D. betrokken zijn.

Vervolgens belicht Drs. de activiteiten van enige Oost-europese inlichtingendiensten in ons land ten tijde van de invasie in Tsjechoslowakije. De heer besluit zijn inleiding met een beroep te doen op de vertegenwoordigers van de Politieverbindingen, op korte termijn de personalia van de politiek asiel of een vergunning tot verblijf vragende vreemdelingen aan de B.V.D. door te geven. Door de B.V.D. kan dan worden nagegaan of het nuttig is met betrokkenen een gesprek te hebben.

In antwoord op de vraag van de heer (G.P. Tilburg) of de B.V.D. een vragenlijst kan verstrekken, die als hulpmiddel kan dienen tijdens het interview van de I.D.-ambtenaar met de politiek asiel vragende vreemdeling, meent de heer Mr. dat de B.V.D. destijds een dergelijke questionnaire aan de Politieverbindingen heeft laten uitgaan. Hij is het met de vraagsteller eens, dat een dergelijke lijst nuttig kan zijn en zegt toe, een en ander na te gaan.

Hierna leidt de heer LOHMAN de heer in, die de verschillende aspecten van de bij een verkeersongeval betrokken of van een delict verdachte of een onder de invloed van sterke drank verkerende vertegenwoordiger van communistische landen en/of zijn gezinsleden, onder de aandacht brengt. De heer somt een aantal gevallen op, waaraan de I.D. in voorkomende gevallen haar aandacht kan richten. Uit waarneming en beschouwing van persoon of auto in kwestie, kunnen interessante gegevens worden verkregen, aldus de heer, die erop wijst, dat de B.V.D. te allen tijde bereid is, technische bijstand te verlenen.

Vervolgens geeft de heer LOHMAN het woord aan de heer die over het studentenradicalisme spreekt. De heer besluit zijn betoog met de medewerking van de Politieverbindingen te vragen om informatie uit de zgn. open bronnen, betrekking hebbende op het in zijn betoog belicht onderwerp, snel naar de B.V.D. op te zenden.

De heer _____ brengt hierna de noodzaak naar voren de informatie van de Politieverbindingen inzake het reizigersverkeer naar en van communistisch geregeerde landen te beperken i.v.m. het sterk toegenomen reizigersverkeer naar die landen. Hierbij deelt de heer _____ mede, dat de Koninklijke Marechaussee aan de Oostgrens van Nederland slechts visa naar/van communistisch geregeerde landen noteert, die niet ouder zijn dan één jaar.

De volgende vergadering wordt vastgesteld op dinsdag 18 februari 1969.

Hierna sluit de heer LOHMAN de vergadering.

VERSLAG VAN DE BIJENKOMST VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN
EEN AANTAL POLITIEVERBINDINGEN, GEHOUDEN OP DONDERDAG
31 OKTOBER 1968 te 's-GRAVEHAGE.

Aanwezig zijn:

Van de Politieverbindingen:

- Winschoten (R.P.)
- Zwolle
- 's-Hertogenbosch
- Utrecht (R.P.)
- Apeldoorn
- Leeuwarden
- Zwolle
- Hilversum
- Almelo
- Amersfoort
- Amersfoort
- Helmond
- Breda
- Hengelo
- Hengelo
- Amersfoort
- Maastricht (R.P.)
- Vlissingen
- Heerlen
- Hilversum
- Apeldoorn
- Maastricht
- Emmen
- Zutphen
- Deventer
- Almelo

Van de B.V.D.:

Jhr. H. de SAVORNIN LOHMAN (voorzitter)

De heer DE SAVORNIN LOHMAN (voorzitter) opent om 14.00 uur, namens H.BVD, de vergadering met een woord van welkom tot de aanwezigen, die voor het eerst deze bijeenkomst nieuwe stijl bezoeken.

Na in het kort de voorgeschiedenis en de nieuwe opzet van de periodieke vergaderingen met de Politieverbindingen te hebben uiteengezet, spreekt de heer LOHMAN de hoop uit, dat deze vergaderingen een vruchtbare samenwerking tussen Politie en B.V.D. zullen bevorderen.

Hierna geeft hij het woord aan de heer Drs. , die een uiteenzetting geeft over intelligence-aspecten van de inval van de 5 Warschaupactlanden in de C.S.S.R..

De heer besluit zijn betoog met het verzoek aan de Politieverbindingen, op korte termijn de personalia van de politiek-asiel vragende vreemdelingen aan de B.V.D. door te geven. Door de B.V.D. kan dan worden nagegaan, of het nuttig is met betrokkenen te praten.

De heer , daartoe in de gelegenheid gesteld door de heer LOHMAN, vraagt de aandacht van de vergadering voor de in Nederland geaccrediteerde vertegenwoordigers van landen met een communistisch regime, die bij een verkeersongeval zijn betrokken, of zich schuldig maken aan een overtreding. De heer somt hierna een aantal punten op, waaraan de I.D. in voorkomende gevallen haar aandacht kan richten. Uit waarneming en beschouwing van persoon of auto in kwestie kunnen interessante gegevens worden verkregen. Hierbij wijst de heer erop, dat de B.V.D. in voorkomende gevallen gaarne bereid is technische bijstand te verlenen.

Tijdens de discussie die hierop volgt, vraagt de heer (G.P. Amersfoort) zich af, of een en ander niet op moeilijkheden stuit i.v.m. de diplomatieke status der betrokken diplomaten. Aan de hand van enige praktijkvoorbeelden illustreert de heer , dat de door de heer voorziene moeilijkheden doorgaans meevallen.

De heer LOHMAN sluit de discussie af met op te merken, dat het van essentieel belang is, dat de I.D. door het dienstonderdeel, waar de melding binnenkomt, terzake wordt geïnformeerd.

Vervolgens geeft de heer LOHMAN het woord aan de heer die een beschouwing wijdt aan het studentenradicalisme. De heer

besluit zijn lezing met het vragen van de medewerking van de Politieverbindingen, om informatie uit open bronnen (o.a. regionale pers enz.), betrekking hebbende op het in zijn betoog naar voren gebrachte onderwerp, snel naar de B.V.D. te zenden. Te weinig nog, aldus de heer , wordt gebruik gemaakt van dit open bronnenmateriaal.

Hierna spreekt de heer _____ over de beperking van informatie aan de Politieverbindingen inzake het reizigersverkeer naar en van landen met een communistisch regime, dit i.v.m. het sterk toegenomen reizigersverkeer naar die landen. Na de motivering, die tot dit besluit leidde, te hebben besproken, deelt de heer _____ mede, dat de Koninklijke Marechaussee aan de Oostgrens van Nederland slechts visa van communistisch geregeerde landen overneemt, die niet ouder zijn dan één jaar.

De datum voor de volgende vergadering wordt door de voorzitter, na overleg met de aanwezigen, bepaald op donderdag 20 februari 1969.

Na de rondvraag sluit de heer LOHMAN de vergadering.
